

An Analysis of Yahya Kemal Beyath's Poem "Holiday Morning in Süleymaniye"

Dr. Hayder Adil Mohammed

Kirkuk University, College of Education for Humanities, Department of Turkish Language

Email: hayderadil@uokirkuk.edu.iq

Tel: 07735577889

Received Jun. 1, 2026

Revised Jul.19, 2026

Accepted Jul.27, 2026

Online October1, 2026

ABSTRACT

This study examines the concept of holidays in the poems of Yahya Kemal Beyath, specifically his poem "Eid Morning at the Süleymaniye Mosque," analyzing it thematically. The study reveals that the phenomenon of holidays, which occupies a prominent place in Turkish culture and literature, is not limited in Beyath's poetic world to being merely a day of religious joy, but rather a civilizational element representing historical memory, national identity, and cultural continuity. The study emphasizes that the poet connects the past and present with a single spirit and consciousness, in line with his understanding of "a future rooted in the past." The research evaluates the historical, religious, national, architectural, and musical elements in the poem "Eid Morning at the Süleymaniye Mosque" collectively, and interprets the verses in terms of language, style, and symbolic structure. In the poem, the Süleymaniye Mosque is interpreted not only as a place of worship, but also as a symbolic center representing the historical and spiritual power of Turkish Islamic civilization. It is noted that the poem explores the idea of the unity of present and past generations in a single spiritual atmosphere through the gathering of worshippers in the mosque on the morning of Eid al-Fitr. The sounds of takbir (the declaration of God's greatness), the adhan (call to prayer), depictions of dawn, and images such as "a person dressed in a soldier's uniform" have been considered important symbols reflecting the nation's shared memory and collective spirit.

Keywords: Eid al-Fitr morning in Sulaymaniyah, Turkish poetry, cultural memory, national identity.

دراسة تحليلية لقصيدة "صباح العيد في جامع السليمانية" للشاعر يحيى كمال بياتلي

م. د. حيدر عادل محمد

جامعة كركوك، كلية التربية للعلوم الإنسانية، قسم اللغة التركية

الإيميل: hayderadil@uokirkuk.edu.iq

الهاتف: 07735577889

المخلص

تتناول هذه الدراسة مفهوم الأعياد في قصائد يحيى كمال بياتلي، وتحديداً في قصيدة "صباح العيد في جامع السليمانية". إذ تكشف الدراسة أن ظاهرة الأعياد، التي تحتل مكانة بارزة في الثقافة والأدب التركية، لا تقتصر في عالم الشاعر يحيى كمال الشعري على كونها يوماً للفرح الديني فحسب، بل هي عنصر حضاري يُمثل الذاكرة التاريخية والهوية الوطنية والاستمرارية الثقافية. وتؤكد الدراسة على أن الشاعر يربط الماضي والحاضر بروح واحدة ووعي واحد، بما يتماشى مع فهمه لـ "مستقبل متجذر في الماضي". فضلاً عن ذلك يُقيم البحث العناصر التاريخية والدينية والوطنية والمعمارية والموسيقية في قصيدة "صباح العيد في جامع السليمانية" مجتمعة، ويُفسر أبيات القصيدة من حيث اللغة والأسلوب والبنية الرمزية. إذ يسلط الضوء على مسجد السليمانية المتواجد في اسطنبول ليس فقط كمكان للعبادة، بل كمركز رمزي يُمثل القوة التاريخية والروحية للحضارة التركية الإسلامية. ويلاحظ أن القصيدة تستبطن فكرة اتحاد الأجيال السابقة والحالية في جو روحي واحد من تجمع المصلين في جامع السليمانية صباح عيد الفطر. وقد اعتُبرت أصوات التكبير، والأذان، وتصوير الفجر، وصور مثل "شخص يرتدي زي جندي" رموزاً مهمة تعكس الذاكرة المشتركة للأمة وروحها الجماعية.

يحيى كمال بياتلي، صباح عيد الفطر في السليمانية، الشعر التركي، الذاكرة الثقافية، الهوية الوطنية.

الكلمات المفتاحية:

Yahya Kemal Beyatlı'nın "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" Adlı Şiiri Üzerine Bir İnceleme

Özet

Bu çalışmada, Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirlerinde bayram algısı incelenmiş; özellikle Süleymaniye'de Bayram Sabahı şiiri tematik açıdan değerlendirilmiştir. Türk kültür ve edebiyatında önemli bir yere sahip olan bayram olgusunun, Yahya Kemal'in şiir dünyasında yalnızca dinî bir sevinç günü değil; tarihî hafıza, millî kimlik ve kültürel sürekliliği temsil eden bir medeniyet unsuru olarak ele alındığı ortaya konulmuştur. Çalışmada şairin "kökü mazide olan âti" anlayışı doğrultusunda geçmiş ile bugünü aynı ruh ve bilinç etrafında birleştirdiği vurgulanmıştır.

Araştırmada, "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" şiirindeki tarih, din, millet, mimari ve musikî unsurları birlikte değerlendirilmiş; şiirdeki beyitler dil, üslup ve sembolik yapı bakımından açıklanmıştır. Şiirde Süleymaniye Camii yalnızca bir ibadet mekânı olarak değil, Türk-İslam medeniyetinin tarihî ve manevi gücünü temsil eden sembolik bir merkez olarak yorumlanmıştır. Bayram sabahında camide toplanan cemaat aracılığıyla yaşayanlarla geçmiş nesillerin aynı manevi atmosferde birleştiği düşüncesinin işlendiği görülmüştür. Tekbir sesleri, ezanlar, şafak tasvirleri ve "nefer esvaplı biri" gibi imgeler, milletin ortak hafızasını ve kolektif ruhunu yansıtan önemli semboller olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Süleymaniye'de Bayram Sabahı, Türk şiiri, kültürel hafıza, millî kimlik.

Giriş

Bayramlar, Türk kültür hayatında yalnızca dinî bir ibadetin veya geleneksel bir kutlamanın parçası değil; aynı zamanda toplumsal birlik, tarihî hafıza ve kültürel aidiyetin en güçlü göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Türk toplumunda bayramlar, bireyleri ortak bir duygu etrafında birleştiren, geçmiş ile bugün arasında kültürel sürekliliği sağlayan önemli zaman dilimleridir. Bu nedenle bayram olgusu, Türk edebiyatında da tarih boyunca önemli bir tema olarak işlenmiştir. Şairler, bayramı kimi zaman dinî heyecanın bir göstergesi, kimi zaman toplumsal dayanışmanın sembolü, kimi zaman da geçmişe duyulan özlemin estetik bir yansıması şeklinde ele almışlardır. Özellikle modern Türk şiirinde bayram teması, geleneksel anlamının ötesine geçerek kültürel kimlik ve medeniyet tasavvuruyla ilişkilendirilen çok katmanlı bir kavrama dönüşmüştür (Kaplan, 2004, s. 112).

Türk Edebiyatı çeşitli evrelerden geçmiştir (Hasan, 2024, s.776). Türk şiir geleneğinde bayram temasının ilk örnekleri Divan edebiyatında görülmektedir. Divan şairleri, ramazan ve kurban bayramlarını çoğunlukla dinî coşku, devlet ihtişamı ve sosyal birlik anlayışı çerçevesinde işlemişlerdir. Özellikle "ıydiyye" veya bayramlık olarak adlandırılan şiirlerde bayram, padişahın

ihtişamını, toplumun huzurunu ve dinî hayatın canlılığını temsil eden bir unsur hâline gelmiştir. Halk şiirinde ise bayram daha sade ve toplumsal bir boyutta ele alınmış; aile ziyaretleri, paylaşma kültürü ve toplumsal dayanışma ön plana çıkarılmıştır. Tanzimat sonrası Türk şiirinde ise modernleşme sürecinin etkisiyle bayram algısında değişimler yaşanmış; bireyin yalnızlığı, şehirleşmenin etkileri ve geçmişe duyulan özlem gibi temalar bayram şiirlerine yeni anlam katmanları kazandırmıştır (Tanpınar, 2001, s. 215).

Modern Türk şiirinin en önemli isimlerinden biri olan Yahya Kemal Beyatlı, Türk şiirine gerek ahenk, gerek estetik ve gerekse şekil bakımından millî bir yapı kazandıran şairler arasında yer almaktadır. Onun şiiri, geleneksel Türk şiiri ile Batılı şiir anlayışlarının başarılı bir terkibi niteliğindedir. Şair, Türk milletinin özünde bulunan tarihî ve kültürel değerleri Batılı bir bakış açısıyla değerlendirerek şiirlerine yansıtmıştır. Bu yönüyle Yahya Kemal, Türk şiirine Avrupalı anlayışı, metodu ve bakış tarzını getirirken aynı zamanda Türk şiirinin kendi sesini bulmasına öncülük etmiştir. Şairin şiir anlayışı, geçmiş ile gelecek arasında kurulan kültürel süreklilik düşüncesine dayanmaktadır. Nitekim Yahya Kemal'in "kökü mazide olan ati" anlayışı, onun bütün şiir dünyasının temelini oluşturmaktadır (Okay, 2011, s. 87).

Yahya Kemal'in şiirine kaynaklık eden unsurlar arasında İstanbul semtlerinin güzellikleri, Osmanlı tarihindeki zaferler ve yenilgilerin oluşturduğu tarih bilinci, tabiatın eşsiz güzelliği, insan hayatı, aşk, ölüm ve din duygusu yer almaktadır. Ancak şairi bu kaynaklardan yararlanmaya sevk eden temel unsur, onun sahip olduğu millî ruhtur. Başka bir ifadeyle Yahya Kemal'in şiirinde bütün unsurları bir araya getiren temel güç kolektif ruhtur. Şair, bu ruhun çeşitli tezahürlerini özellikle İstanbul'da bulur. Bu nedenle onun şiirlerinde tarih, din, millet, mimari ve musikî çoğu zaman iç içe geçmiş şekilde karşımıza çıkmaktadır. Şairin tek bir şiirinde söz konusu unsurların birçoğuna aynı anda rastlamak mümkündür. Çünkü Yahya Kemal'in şiiri, farklı kültürel ve estetik unsurların birleşiminden meydana gelen güçlü bir terkiptir (Enginün, 2013, s. 191).

Bayram olgusu da Yahya Kemal'in şiir dünyasında önemli bir yere sahiptir. Şair, bayramı yalnızca bireysel bir sevinç günü olarak değerlendirmemekte; onu milletin ortak hafızasını canlı tutan kültürel ve manevî bir unsur şeklinde yorumlamaktadır. Yahya Kemal'in şiirlerinde bayram, geçmiş nesillerle bugünün insanlarını aynı duygu atmosferinde bir araya getiren metafizik bir zaman dilimi niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle bayram, şairin medeniyet tasavvurunun önemli parçalarından biri hâline gelmektedir.

Yahya Kemal'in bayram temasını en güçlü biçimde işlediği şiirlerin başında Süleymaniye'de Bayram Sabahı gelmektedir. Mevzubahis şiirde şair, dinî duyguyu ön plana çıkarmanın yanı sıra

tarih, millet, mimari ve musikî gibi unsurları da başarıyla bir araya getirmiştir. Şiirde sözü edilen mekân, Osmanlı Devleti'nin en ihtişamlı döneminde inşa edilen Süleymaniye Camii'dir. Süleymaniye, yalnızca mimarî bir eser değil; aynı zamanda Osmanlı medeniyetinin tarihî gücünün ve manevî ruhunun sembolü olarak değerlendirilmektedir. Şair, Süleymaniye Camii'nde toplanan cemaati anlatırken yalnızca bugünün insanlarını değil; geçmiş nesilleri de aynı ruh etrafında birleştirmektedir. Böylece geçmiş ile hâl aynı kolektif ruh içerisinde birleşmekte ve zamanın oluşturduğu ayrılık ortadan kalkmaktadır.

Şiirde yer alan bayram sabahı tasviri, Türk milletinin tarih boyunca oluşturduğu ortak medeniyet bilincinin şiirsel bir yansıması niteliğindedir. Bayram namazı için camide toplanan cemaat, Yahya Kemal'in bakış açısında yalnızca bir topluluk değil; Malazgirt'ten İstanbul'un fethine kadar uzanan tarihî sürekliliğin temsilcisidir. Bu nedenle şairin tarih anlayışı, geçmişi bugünden bağımsız değerlendirmeyen bütüncül bir yaklaşım üzerine kuruludur. Ona göre hâl ile mazi, aynı kolektif ruhun farklı tezahürlerinden ibarettir. Şairin "Bir tekbir sesiyle bu muazzam yapı doldu" mısraında görüldüğü üzere, bayram yalnızca dinî bir coşku değil; millet ruhunun yeniden hissedildiği kutsal bir zaman dilimidir (Beyatlı, 2008, s. 56).

Yahya Kemal'in dine duyduğu ilginin temelinde çocukluk döneminde aldığı dinî ve millî terbiyenin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Şair, çocukluk hatıralarında Üsküp'te duyduğu ezan seslerinin ruh dünyasında bıraktığı tesiri şu sözlerle ifade etmektedir: "O yaşlarımda ben, Üsküp minarelerinden yükselen ezan seslerini duyarak, içim bu seslerle dolarak yetişiyordum. Minârelerde ezan başladığı zaman evimizde rûhani bir sessizlik olurdu" (Beyatlı, 1973, s. 74). Yahya Kemal'in bu ifadeleri, onun dinî hayatı yalnızca bireysel bir inanç alanı olarak değil; aynı zamanda millî kimliği oluşturan temel unsurlardan biri şeklinde değerlendirdiğini göstermektedir. Şairin "hem dini, hem milli bir musiki" şeklindeki ifadesi, ezan sesinin onun zihninde kültürel hafıza ile nasıl birleştiğini ortaya koymaktadır.

Bu dinî ve millî duyarlılık, yalnızca **Süleymaniye'de Bayram Sabahı** şiirinde değil, Yahya Kemal'in diğer şiirlerinde de dikkat çekmektedir. Özellikle Ezansız Semtler adlı eserinde şair, dinî hayatın kaybolduğu semtlerde kültürel hafızanın da zayıfladığını ifade etmektedir. Çocukluk dönemindeki bayram sabahlarını, mahalle kültürünü ve ezan seslerini hatırlatan Yahya Kemal, bayramların toplumsal kimliğin korunmasındaki rolüne dikkat çekmektedir. Şairin bu yaklaşımı, bayramı yalnızca belirli bir günün coşkusu olmaktan çıkarıp medeniyetin sürekliliğini sağlayan kültürel bir unsur hâline getirmektedir.

Benzer şekilde **Atik-Valde'den İnen Sokakta** şiirinde de İstanbul'un dinî ve tarihî atmosferi içerisinde bayramı çağrıştıran bir maneviyat hissedilmektedir. Yahya Kemal, eski İstanbul semtlerini anlatırken yalnızca fizikî mekânları değil; bu mekânların taşıdığı kültürel ruhu da şiire taşımaktadır. Camilerden yükselen ezan sesleri, mahalle hayatı ve dinî törenler, şairin şiirlerinde geçmiş medeniyetin canlı izleri olarak yer almaktadır. Bu durum, Yahya Kemal'in bayram algısının yalnızca belirli günlerle sınırlı olmadığını; gündelik hayatın manevî dokusuna yayılan bir kültürel bilinç niteliği taşıdığını göstermektedir.

Şairin bayram anlayışında İstanbul'un özel bir yeri bulunmaktadır. Yahya Kemal için İstanbul yalnızca bir şehir değil; Türk tarihinin, Osmanlı medeniyetinin ve İslam kültürünün estetik merkezidir. Bu nedenle bayram tasvirleri çoğu zaman İstanbul'un tarihî camileri, meydanları ve semtleri etrafında şekillenmektedir. Özellikle **Koca Mustâpaşa** şiirinde İstanbul'un manevî dokusu, geçmişin huzur veren atmosferiyle birlikte sunulmaktadır. Şiirdeki tarihî ve dinî çağrışımlar, bayram sabahlarının ruhunu hissettiren estetik bir yapı oluşturmaktadır.

Yahya Kemal'in şiirlerinde bayram temasıyla ilişkili olarak dikkat çeken bir diğer unsur musikîdir. Şair, ezan seslerini, tekbirleri ve camilerdeki toplu ibadet atmosferini güçlü bir ahenk içerisinde yansıtmaktadır. Bu durum onun şiirde musikîye verdiği önemle doğrudan ilişkilidir. Yahya Kemal'e göre milletin tarihî hafızası yalnızca yazılı eserlerde değil; ezanlarda, tekbirlerde ve dinî törenlerde de yaşamaktadır. Bayram sabahlarında camilerden yükselen sesler, şairin şiirlerinde millet ruhunun sesi hâline dönüşmektedir (Kaplan, 2004, s. 118).

Yahya Kemal'in bayram algısında dikkat çeken bir başka unsur ise ölüm ve sonsuzluk düşüncesidir. Şair, bayram günlerinde geçmiş nesillerin ruhunu hissederek zaman kavramını aşan bir birlik duygusu oluşturmaktadır. Özellikle Süleymaniye'de Bayram Sabahı şiirinde yaşayanlarla ölümlerin aynı manevî atmosferde birleştiği düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Bu yönüyle bayram, yalnızca dünyevî bir sevinç değil; metafizik bir bütünleşme anı olarak değerlendirilmektedir.

Türk şiirinde bayram teması, tarihî süreç içerisinde farklı anlam katmanları kazanmıştır. Ancak Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirlerinde bayram, modernleşme süreci içerisinde kaybolmaya yüz tutan tarihî ve kültürel değerlerin yeniden hatırlanmasını sağlayan estetik bir unsur olarak dikkat çekmektedir. Şair, bayramı geçmişle bugün arasında kurulan bir köprü şeklinde yorumlayarak Türk milletin tarihî hafızasını canlı tutmaya çalışmıştır. Bu nedenle Yahya Kemal'in bayram şiirleri yalnızca dinî bir atmosferin anlatımı değil; aynı zamanda Türk medeniyetinin kültürel devamlılığını ifade eden şiirsel metinler niteliği taşımaktadır.

SÜLEYMANİYE'DE BAYRAM SABAHI

Artarak gönlümün aydınlığı her sâniyede,
 Bir mehâbetli sabah oldu Süleymaniye'de.
 Kendi gök kubbemiz altında bu bayram saati,
 Dokuz asırda bütün halkı, bütün memleketi,
 Yer yer aksettiriyor mâvileşen manzaradan,
 Kalkıyor tozlu zaman perdesi her an aradan.
 Gecenin bitmeğe yüz tuttuğu andan beridir,
 Duyulan gökte kanat, yerde ayak sesleridir.
 Bir geliş var!.. Ne mübârek, ne garîb âlem bu!..
 Hava boydan boya binlerce hayaletle dolu...
 Her ufuktan bu geliş eski seferlerdendir;
 O seferlerle açılmış nice yerlerdendir.
 Bu sükûnette karışıkça karanlıkla ışık
 Yürüyor, durmadan, insan ve hayalet karışık;
 Kimi gökten, kimi yerden üşüşüp her kapıya,
 Giriyor birbiri ardınca, İlâhî yapıya.
 Tanrı'nın ma'bedi her bir taraftan doluyor,
 Bu saatlerde Süleymaniye târih oluyor.
 Ordu- milletlerin en çok döğüşen, en sarpı
 Adamış sevdiği Allâhına bir böyle yapı.
 En güzel mâbedi olsun diye en son dînin
 Budur öz şekli hayâl ettiği mîmârînin.
 Görebilsin diye sonsuzluğu her yerden iyi,
 Seçmiş İstanbul'un ufkunda bu kudsî tepeyi;
 Taşımış harcını gazîleri, serdârıyla,
 Taşı yenmiş nice bir işçisi, mîmâriyle.
 Hür ve engin vatanın hem gece, hem gündüzüne
 Uhrevî bir kapı açmış buradan gök yüzüne,
 Tâ ki geçsin ezeli rahmete ruh orduları..
 Bir neferdir bu zafer ma'bedinin mîmârı.

 Ulu ma'bed! Seni ancak bu sabah anlıyorum;

Ben de bir vârisin olmakla bugün mağrûrum;
 Bir zaman hendesenden âbide zannettimdi;
 Kubben altında bu cumhûra bakarken şimdi,
 Senelerden beri rû'yâda görüp özlediğim
 Cedlerin mağfiret iklimine girmiş gibiyim.
 Dili bir, gönlü bir, îmanı bir insan yığını,
 Görüyor varlığının bir yere toplandığını;
 Büyük Allah'ı anarken bir ağızdan herkes
 Nice bin dalgalı tekbîr oluyor tek bir ses;
 Yükselen bir nakarâtın büyüyen velvelesi,
 Nice tuğlarla karışmış nice bin at yelesi!
 Gördüm ön safta oturmuş nefer esvaplı biri
 Dinliyor vecd ile tekrâr alınan Tekbîr'i;
 Ne kadar sâf idi sîmâsı bu mü'min neferin!
 Kimdi? Bânîsi mi, mîmârı mı ulvî eserin?

Tâ Malazgrid ovasından yürüyen Türkoğlu
 Bu nefer miydi? Derin gözleri yaşlarla dolu,
 Yüzü dünyâda yiğit yüzlerinin en güzeli,
 Çok büyük bir işi görmekle yorulmuş belli;
 Hem büyük yurdu kuran hem koruyan kudretimiz,
 Her zaman varlığımız, hem kanımız hem etimiz,
 Vatanın hem yaşıyan vârisi hem sahibi o,
 Görünür halka bu günlerde tesellî gibi o,
 Hem bu toprakta bugün, bizde kalan her yerde,
 Hem de çoktan beri kaybettiğimiz yerlerde.

Karşı dağlarda tutuşmuş gibi gül bahçeleri,
 Koyu bir kırmızlık gökten ayırmakta yeri.
 Gökte top sesleri var, belli, derinden derine;
 Belki yüzlerce şehir sesleniyor birbirine.
 Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?
 Üsküdar'dan mı? Hisar'dan mı? Kavaklar'dan mı?
 Bursa'dan, Konuya'dan, İzmir'den, uzaktan uzağa,

Çarpıyor birbiri ardınca o dağdan bu dağa;
Şimdi her merhaleden, tâ Beyazıd'dan, Van'dan,
Aynı top sesleri bir bir geliyor her yandan.

Ne kadar duygulu,engin ve mübârek bu sefer!
Kadın erkek ve çocuk, gönlü dolanlar, yer yer,
Dinliyor hepsi büyük hâtıralar rüzgârını,
Çaldıran topları ardınca Mohaç toplarını.

Gökte top sesleri, bir bir, nerelerden geliyor?
Mutlaka her biri bir başka zaferden geliyor:
Kosva'dan, Niğbolu'dan, Varna'dan, İstanbul'dan...
Anıyor her biri bir vak'ayı heybetle bu an;
Belgard'dan mı? Budin, Eğri ve Uyvar'dan mı?
Son hudutlarda yücelmiş sıra- dağlardan mı?

Deniz ufkunda bu top sesleri nerden geliyor?
Barbaros, belki, donanmasıyla seferden geliyor!...
Adalardan mı? Tunus'dan mı, Cezâyir'den mi?
Hürr ufuklarda donanmış iki yüz pâre gemi
Yeni doğmuş aya baktıkları yerden geliyor;
O mübârek gemiler hangi seherden geliyor?

Ulu mabede karıştım vatanın birliğine,
Çok şükür Tanrı'ya, gördüm, bu saatlerde yine
Yaşıyanlarla berâber bulunan ervâhı
Doludur gönlüm ışıklarla bu bayram sabahı. (Aktaş,1996, s.565)

Yahya Kemal Beyatlı'nın, "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" şiirinde bayram temasını tarih, din, millet ve medeniyet kavramlarıyla nasıl ilişkilendirdiğini ortaya koymak ve şairin şiirlerinde bayramın kültürel hafıza üzerindeki işlevini değerlendirilmektedir. Şiirdeki beyitlerin dil ve anlatım bakımından açıklaması şu şekildedir:

Yahya Kemal Beyatlı'nın "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" şiirinde yer alan "Artarak gönlümün aydınlığı her sâniyede, / Bir mehâbetli sabah oldu Süleymaniye'de." beyitleri, şairin

bayram sabahında yaşadığı manevi coşkuyu estetik bir dil ve güçlü bir tasvir anlayışıyla yansıtmaktadır. Şiirde kullanılan “gönlümün aydınlığı” ifadesi, şairin iç dünyasında meydana gelen huzur, sevinç ve manevi ferahlığın sembolik bir anlatımıdır. “Her sâniyede” sözü ise bu manevi yükselişin giderek arttığını vurgulayarak zamanın akışıyla ruhsal yoğunluğun paralel ilerlediğini göstermektedir. Beyitte yer alan “mehâbetli sabah” tamlaması, yalnızca fizikî bir sabah tasviri değil; aynı zamanda bayram namazı için Süleymaniye Camii’nde toplanan Müslüman cemaatin oluşturduğu ihtişamlı manzaranın ruh üzerindeki etkisini ifade etmektedir. Yahya Kemal, bu heybetli tablo aracılığıyla İslam medeniyetinin Türk milletini tarih boyunca bir arada tutan manevi birleştirici gücünü ön plana çıkarmaktadır. Böylece bireysel duygular toplumsal ve tarihî bilinçle birleşmekte; bayram sabahı, milletin ortak hafızasını ve kültürel devamlılığını temsil eden sembolik bir değere dönüşmektedir.

Yahya Kemal Beyatlı, **“Süleymaniye’de Bayram Sabahı”** şiirinin **“Kendi gök kubbemiz altında bu bayram saati, / Dokuz asırda bütün halkı, bütün memleketi, / Yer yer aksettiriyor mâvileşen manzaradan, / Kalkıyor tozlu zaman perdesi her an aradan.”** dizelerinde, millî ve dinî birlik düşüncesini tarih bilinciyle bütünleştirerek etkileyici bir anlatım ortaya koymaktadır. Şiirde geçen “kendi gök kubbemiz” ifadesi mecazî bir kullanıma sahiptir. Bu ifade bir yönüyle Süleymaniye Camii’ni temsil ederken, diğer yönüyle Türk milletinin üzerinde birleştiği ortak medeniyet ve vatan anlayışını simgelemektedir. “Bayram saati” tamlaması ise yalnızca belirli bir zaman dilimini değil; milletin ortak inanç, kültür ve duygu etrafında birleşmesini sağlayan manevi bir zamanı ifade eden sembolik bir değerdir. Şair, “dokuz asırda bütün halkı, bütün memleketi” sözleriyle Türk milletinin asırlar boyunca İslam medeniyeti çevresinde şekillenen tarihî varlığına dikkat çekmektedir. Böylece geçmişten günümüze uzanan ortak kültürel hafıza canlı tutulmaktadır. “Mâvileşen manzara” ifadesi, huzur ve ulviyet hissi uyandıran estetik bir atmosfer oluştururken; “tozlu zaman perdesi” benzetmesi geçmiş ile bugün arasına giren tarihî uzaklığı ve nesiller arasındaki kopukluğu temsil etmektedir. Ancak bayram namazı vesilesiyle bir araya gelen insanlar, bu ayrılığı ortadan kaldırarak ortak inanç ve kültür etrafında yeniden bütünleşmektedir. Bu yönüyle beyitlerde bireysel duyguların ötesine geçilmiş, milletin tarihî sürekliliği ve manevi birliği güçlü bir üslupla ifade edilmiştir.

Şiirdeki **“Gecenin bitmeğe yüz tuttuğu andan beridir, / Duyulan gökte kanat, yerde ayak sesleridir.”** dizelerinde bayram sabahının manevi atmosferini güçlü imgeler ve sembolik çağrışımlarla yansıtmaktadır. Şairin “gecenin bitmeğe yüz tuttuğu an” ifadesi, karanlığın yavaş yavaş çekilmeye başladığı fecir vaktini işaret etmektedir. Bu zaman dilimi, İslam kültüründe manevi huzurun yoğun biçimde hissedildiği kutsal bir vakit olması bakımından önem taşımaktadır. Yahya

Kemal, bayram namazının eda edildiği bu zamanı seçerek hem fizikî hem de ruhsal bir aydınlanma sürecini okuyucuya hissettirmektedir. Gecenin sona ermesiyle birlikte başlayan yeni gün, aynı zamanda milletin ortak inanç ve değerler etrafında yeniden birleşmesini simgeleyen sembolik bir anlam da kazanmaktadır.

İkinci dizede yer alan “gökte kanat” ifadesi, şiirin manevi yönünü derinleştiren önemli bir imgedir. Bu ifade bir yönüyle meleklerin manevi varlığını ve bayram sabahının kutsallığını çağrıştırırken, diğer yönüyle Türk-İslam medeniyetinin kurulup gelişmesinde emeği bulunan ecdadın ruhani varlığını hissettirmektedir. Böylece şair, geçmiş nesiller ile bugünkü nesiller arasında manevi bir bağ kurmakta; bayram sabahını yalnız yaşayanların değil, tarih boyunca bu medeniyeti oluşturan bütün fertlerin ortak buluşma zamanı hâline getirmektedir. “Yerde ayak sesleri” ifadesi ise bayram namazı için camiye doğru yürüyen Müslüman Türk toplumunun hareketliliğini ve toplumsal birlik ruhunu temsil etmektedir. Burada şair, parçayı söyleyip bütünü kastetme esasına dayanan mecaz-ı mürsel sanatından yararlanmıştır. Ayak seslerinin zikredilmesiyle aslında camiye akın eden bütün Müslüman cemaat kastedilmektedir. Bu anlatım tekniği, şiire hem canlılık hem de hareket kazandırırken kalabalığın oluşturduğu manevi heybeti daha etkili biçimde hissettirmektedir. Sonuç olarak Yahya Kemal, bu dizelerde ses unsurlarından hareket ederek bayram sabahının dinî coşkusu, tarihî devamlılık duygusu ve milletin ortak manevi hafızasını estetik bir söyleyişle bir araya getirmiştir.

Şiirdeki “**Bir geliş var!.. Ne mübârek, ne garîb âlem bu!.. / Hava boydan boya binlerce hayaletle dolu...**” dizelerinde, bayram sabahının manevi derinliğini tarih ve metafizik unsurlarla birleştirerek etkileyici bir atmosfer oluşturmaktadır. Şairin “bir geliş var” ifadesi, yalnızca insanların camiye doğru yönelişini değil; geçmişten günümüze uzanan büyük bir milletin ortak manevi yürüyüşünü de ifade etmektedir. Bayram namazı için Süleymaniye Camii’nde toplanan insanlar, Yahya Kemal’in bakış açısında sıradan bir cemaat topluluğu olmaktan çıkmakta; aynı inanç ve kültür çevresinde birleşmiş tarihî bir milletin temsilcileri hâline dönüşmektedir. Şairin bu gelişi “mübârek” olarak nitelendirmesi, olayın kutsal ve hayırlı yönünü ön plana çıkarmaktadır. Bayram sabahında bir araya gelen insanların oluşturduğu manevi birlik, İslam medeniyetinin Türk milletini yüzyıllar boyunca ayakta tutan temel değerlerinden biri olarak görülmektedir.

Bunun yanında şair, aynı manzarayı “garîb” sözcüğüyle de ifade ederek okuyucuda hayret ve derin düşünce uyandıran metafizik bir atmosfer meydana getirmektedir. Buradaki “gariplik”, alışılmış fizikî gerçekliğin ötesinde hissedilen ruhani yoğunluğu anlatmaktadır. Çünkü Yahya Kemal’e göre bu bayram sabahında yalnız yaşayan insanlar değil, geçmişte yaşamış ecdadın manevi varlığı da aynı kubbe altında hissedilmektedir. İkinci dizedeki “hava boydan boya binlerce hayaletle

dolu” ifadesi, şiirin sembolik ve metafizik yönünü güçlendiren önemli bir imgedir. Burada geçen “hayalet” sözcüğü gerçek anlamda değil, mecazî anlamda kullanılmıştır. Şair, bu kelime aracılığıyla vefat etmiş Müslüman Türklerin, şehitlerin ve ecdadın ruhlarının manevi olarak bayram sabahına iştirak ettiğini hissettirmektedir. Böylece geçmiş nesiller ile bugünkü nesiller arasında görünmez fakat güçlü bir bağ kurulmaktadır.

Yahya Kemal’in bu dizelerde oluşturduğu atmosfer, zaman kavramını ortadan kaldıran bir birlik düşüncesine dayanmaktadır. Bayram sabahında yaşayanlarla ölmüşlerin, geçmişle bugünün aynı manevi iklim içerisinde birleştiği düşüncesi, şiire derin bir tarih ve medeniyet bilinci kazandırmaktadır. Şair, metafizik çağrışımlarla zenginleştirdiği bu anlatım sayesinde bayramı yalnızca dinî bir tören olarak değil; milletin ortak hafızasını, tarihî sürekliliğini ve manevi bütünlüğünü yaşatan kutsal bir buluşma olarak değerlendirmektedir.

Beyatlı, **“Her ufuktan bu geliş eski seferlerdendir; / O seferlerle açılmış nice yerlerdendir.”** dizelerinde bayram sabahında hissedilen manevi atmosferi Türk milletinin tarihî hafızasıyla ilişkilendirmektedir. Şairin “her ufuktan bu geliş” ifadesi, yalnızca camiye gelen insanları değil; geçmişte İslam uğruna sefere çıkmış, fetihlere katılmış Müslüman Türk ecdadının ruhani varlığını da kapsamaktadır. “Eski seferler” sözüyle Türk milletinin tarih boyunca gerçekleştirdiği fetih hareketlerine ve bu uğurda gösterilen fedakârlıklara gönderme yapılmaktadır. “O seferlerle açılmış nice yerler” ifadesi ise fethedilen şehirleri ve Türk-İslam medeniyetinin yayıldığı coğrafyaları simgelemektedir. Böylece Yahya Kemal, bayram sabahını yalnızca dinî bir ibadet anı olarak değil; geçmiş nesillerin hatıralarını yaşatan, şehitlerle yaşayanları aynı manevi iklimde buluşturan tarihî ve kültürel bir birlik tablosu olarak yansıtmaktadır.

Bu beyitte **“Bu sükûnette karışıkça karanlıkla ılık/ Yürüyor, durmadan, insan ve hayalet karışık”**: fecir vaktinin sükûnetini karanlıkla ılığın iç içe geçtiği bir geçiş anı olarak tasvir eder. Bu atmosfer, hem fizikî hem de manevi bir aydınlanmayı sembolize eder. “İnsan ve hayalet karışık” ifadesi ise yaşayan Müslümanlarla geçmişte vefat etmiş ecdadın ruhlarının aynı anda camiye yöneldiğini düşündürür. Böylece bayram sabahı, zamanın sınırlarını aşan bir birlik hâline gelir; yaşayanlarla ölmüşlerin aynı manevi atmosferde bulunduğu metafizik bir tablo ortaya çıkar. Bu yaklaşım, Yahya Kemal’in “kökü mazide olan ati” anlayışının şiirsel bir yansımasıdır.

Beyatlı, **“Kimi gökten, kimi yerden üşüşüp her kapıya, / Giriyor birbiri ardınca, ilâhî yapıya.”** diyerek bayram sabahının manevi atmosferini yaşayanlarla ölmüşlerin ruhlarını aynı mekânda buluşturarak tasvir eder. **“Kimi gökten, kimi yerden üşüşüp her kapıya”** ifadesi, şehitlerin ve ecdadın ruhlarının gökten, yaşayan Müslümanların ise yerden Süleymaniye Camii’ne yöneldiğini

anlatır. Böylece cami, yalnızca bir ibadet mekânı değil; geçmişle bugünü, ölümlerle dirileri bir araya getiren kutsal bir buluşma yeri hâline gelir. *“İlâhî yapı”* tamlaması ise Süleymaniye’nin hem mimarî ihtişamını hem de Allah’ın evi olarak taşıdığı manevi anlamı vurgular. Bu dizeler, şairin bayram temasını tarihî süreklilik ve metafizik birlik düşüncesiyle yorumladığını gösterir.

“Tanrı’nın ma’bedi her bir taraftan doluyor, / Bu saatlerde Süleymaniye târih oluyor.”: beyitinde Yahya Kemal, bayram sabahında Süleymaniye Camii’nin hem fizikî hem de manevi ihtişamını ön plana çıkarır. *“Tanrı’nın ma’bedi her bir taraftan doluyor”* ifadesi, farklı yönlerden camiye akın eden Müslümanların oluşturduğu toplu hareketi betimlerken, bu kalabalığın yalnız yaşayanlardan değil, geçmişteki şehitlerin ve ecdadın ruhlarından da meydana geldiğini düşündürür. Böylece cami, milletin tarihî hafızasını ve manevi birliğini temsil eden kutsal bir mekâna dönüşür. *“Bu saatlerde Süleymaniye târih oluyor”* dizesi ise bayram sabahının sıradan bir ibadet anı olmaktan çıkıp Türk milletinin tarihî sürekliliğini ve millî birliğini sergileyen sembolik bir tabloya dönüştüğünü vurgular. Bu yaklaşım, Yahya Kemal’in bayramı metafizik bir buluşma ve millî kimliğin en güçlü göstergelerinden biri olarak yorumladığını ortaya koyar.

Şair, **“Ordu- milletlerin en çok döğüşen, en sarpı / Adamış sevdiği Allâhına bir böyle yapı.”:** Süleymaniye Camii’ni yalnızca bir mimarî eser olarak değil, Türk milletinin tarihî ve içtimai yapısının sembolü olarak yorumlar. *“Ordu-milletlerin en çok döğüşen, en sarpı”* ifadesi, Türk milletinin tarih boyunca asker bir toplum olarak tanınmasına gönderme yapar; barış zamanında çiftçi, savaş zamanında ise asker olan bu millet, hem üretici hem de koruyucu kimliğiyle öne çıkar. Şair, bu özelliği Süleymaniye’nin inşasına metaforik bir şekilde bağlayarak camiye milletin Allah’a adanmış bir eser olarak sunar. *“Adamış sevdiği Allah’ına bir böyle yapı”* dizesi ise, Süleymaniye’nin yalnızca taş ve mimariden ibaret olmadığını, aynı zamanda Türk milletinin imanını, fedakârlığını ve tarihî kimliğini temsil eden kutsal bir sembol olduğunu ortaya koyar. Böylece Yahya Kemal, camiye hem dinî hem de millî bir aidiyetin somutlaşmış hâli olarak değerlendirir.

“En güzel mâbedi olsun diye en son dînin” ifadesi, Türk milletinin İslam’a duyduğu bağlılığı ve bu bağlılığı somutlaştırmak için ortaya koyduğu mimarî ihtişamı vurgular. Şair, Süleymaniye’yi yalnızca bir cami değil, İslam medeniyetinin en yüksek estetik ve manevi idealinin somutlaşmış hâli olarak görür. *“Budur öz şekli hayâl ettiği mîmârînin”* dizesi ise milletin hayalinde tasarladığı en mükemmel mimarlık örneğinin Süleymaniye’de hayat bulduğunu ifade eder. Böylece Yahya Kemal, bu yapıyı hem dinî hem de millî kimliğin zirve noktası olarak değerlendirir; Süleymaniye, Türk milletinin imanını, tarihî birikimini ve estetik anlayışını bir araya getiren kutsal bir sembol hâline

“Görebilsin diye sonsuzluğu her yerden iyi, / Seçmiş İstanbul’un ufkunda bu kudsi tepeyi;” dizelerinde şair, Süleymaniye Camii’nin İstanbul’un yüksek ve hâkim bir tepesine kurulmasını manevi bir anlamla yorumlamaktadır. Caminin bulunduğu yer sayesinde ufuklar ve sonsuzluk duygusu daha geniş bir şekilde hissedilir; böylece mekân, yalnızca fizikî bir yapı olmaktan çıkarak insanı manevi âleme ve sonsuzluğa ulaştıran kutsal bir sembol hâline gelir.

“Taşımış harcını gazîleri, serdârıyla, / Taşı yenmiş nice bir işçisi, mîmârıyla.” dizelerinde şair, Süleymaniye Camii’nin yapımında yalnızca mimarların değil, bütün milletin emeğinin bulunduğunu vurgulamaktadır. Caminin inşasında gazilerden komutanlara, işçilerden ustalara kadar herkesin fedakârca çalıştığı ifade edilerek bu büyük eserin ortak bir inanç, birlik ve medeniyet anlayışının ürünü olduğu anlatılmaktadır.

“Tâ ki geçsin ezeli rahmete ruh orduları.. / Bir neferdir bu zafer ma’bedinin mîmârı.” dizelerinde şair, bayram sabahında Süleymaniye Camii’ne manevi olarak gelen şehitlerin, gazilerin ve geçmiş nesillerin ruhlarını “ruh orduları” şeklinde tasvir etmektedir. Bu ruhlar, Allah’ın sonsuz rahmetine yönelen manevi bir topluluk hâlinde. Şair ayrıca caminin mimarı Mimar Sinan’ı da bu büyük ruh ordusunun bir neferi olarak görür. Böylece Mimar Sinan, yalnızca bir sanatkâr değil; milletin inancı, zaferleri ve medeniyeti uğruna hizmet eden mütevazı bir asker gibi yüceltilmektedir.

“Ulu ma’bed! Seni ancak bu sabah anlıyorum; / Ben de bir vârisin olmakla bugün mağrûrum;” dizelerinde şair, Süleymaniye Camii’nin yalnızca bir ibadet mekânı olmadığını, İslam-Türk medeniyetinin ruhunu, tarihini ve millet bilincini temsil eden büyük bir değer olduğunu ifade etmektedir. Bayram sabahında caminin manevi atmosferini daha derinden hisseden şair, kendisini bu köklü medeniyetin ve inanç dünyasının bir mirasçısı olarak görmekte; böyle yüce bir kültürün devamı olmanın gururunu yaşamaktadır.

“Bir zaman hendesenden âbide zannettimdi; / Kubben altında bu cumhûra bakarken şimdi”: şair bir zamanlar Süleymaniye Camii’ni ihtişamlı mimarisinden dolayı abide zannetmiş. Ancak daha sonra söz konusu cami kuru, taştan, şekilden ve cisimden ibaret geometrik bir mimari yapı olarak bakılamayacağını anlamış ve mimari yapanın iman ve felsefesini hissetmeye başlamıştır.

“Senelerden beri rü’yâda görüp özlediğim / Cedlerin mağfiret iklimine girmiş gibiyim.”: Şair, camilerin Müslüman Türk milletini aynı çatı altında toplayarak milli ve ruhî birliği sağlayan bir işleve sahip olduğunu bayram sabahı Süleymaniye Camii’nde idrak eder. Senelerden beri rüyada görüp özlediği kolektif ruhu bu mekânda bulur. Kendisini böyle bir millete mensup hissetmenin mutluluğunu yaşar.

“Dili bir, gönlü bir, îmanı bir insan yığını, / Görüyor varlığının bir yere toplandığını”:

Camiler toplumun yaşam sürecinde merkezde yer alan ve milli birlik ve beraberliğimizin en önemli temsilcisidir. Çünkü camiler bütünleştirici bir özellik sergilemektedir. Bu dizelerle, Şair caminin bütünleştirici özelliğini vurgulamaktadır. Yani bu bayram namazında aynı dili konuşan, birbirini anlayan ve anlaşılan, gönül birliğine sahip, yani sevinci, kederi, hedefi, kaygısı bir olan, aynı Allah’a inanan bu insanlar, ortak değerlerde buluşarak şuurlu bir millet olmuşlardır.

“Büyük Allah’ı anarken bir ağzdan herkes / Nice bin dalgalı tekbîr oluyor tek bir ses”

dizelerinde şair, Süleymaniye Camii’nde bayram namazı için toplanan Müslümanların aynı anda Allah’ı zikredip tekbir getirmeleriyle oluşan manevi birlik atmosferini anlatmaktadır. Binlerce insanın farklı bireyler olmasına rağmen aynı inanç, duygu ve heyecan etrafında birleşmesi, milletin ortak ruhunu ve dini beraberliğini simgelemektedir. Böylece yükselen tekbir sesleri, çokluktan doğan güçlü bir birlik ve kardeşlik duygusunu ifade etmektedir.

“Yükselen bir nakarâtın büyüyen velvelesi, / Nice tuğlarla karışmış nice bin at yelesi!”:

Şair camideki insanların nakarat halinde tekrarladıkları tekbirin muhteşem uğultusunu duyunca, Türk milletinin eski savaşlardaki at kişnemelerinin çıkardığı sesleri hatırlamış ve bu iki ses arasında benzerlik kurmuştur. Yani savaşlarda kişneyen atları sürerek dünya zaferleri, camide tekbir uğultularıyla ahret zaferleri kazanılmaktadır.

“Gördüm ön safta oturmuş nefer esvaplı biri / Dinliyor vecd ile tekrâr alınan Tekbîr’i; /

Ne kadar sâf idi sîmâsı bu mü’min neferin! / Kimdi? Bânîsi mi, mîmârı mı ulvî eserin? / Tâ Malazgrid ovasından yürüyen Türkoğlu / Bu nefer miydi? / Derin gözleri yaşlarla dolu /Yüzü dünyâda yiğit yüzlerinin en güzeli, / Çok büyük bir işi görmekle yorulmuş belli; / Hem büyük yurdu kuran hem koruyan kudretimiz, / Her zaman varlığımız, hem kanımız hem etimiz, / Vatanın hem yaşıyan vârisi hem sahibi o,/ Görünür halka bu günlerde tesellî gibi o, / Hem bu toprakta bugün, bizde kalan her yerde, / Hem de çoktan beri kaybettiğimiz yerlerde.”: Bu birim düz anlamda yorumlandığı zaman camide ön saflarda oturan, huşu içinde ibadetini yapan yiğit ve güzel yüzlü bir mümini çağrıştırmaktadır. Ancak derin anlamda, konumuzun ilk kısmında sözünü ettiğimiz kolektif ruh bu birimde “nefer esvaplı” imgesiyle somutlaştırılmıştır. Süleymaniye Camii’nde bayram namazı sırasında görülen veya tasavvur edilen, alınan tekbiri vecd içinde dinleyen “nefer esvaplı biri” bu camiye vücut veren ruhun mirasçısıdır. Bu ruh onda yaşamaktadır. Bu nefer Malazgirt Savaşı’ndan beri varlığını sürdürmektedir. Çünkü o tarihten bugüne, bütün nesiller aynı oluşumun gerçekleşmesine hizmet etmişlerdir. Şairin “ nefer esvaplı biri”nde varlığını hissettiği güç hem bu büyük yurdu kuran hem de kuruyan kudrettir. İşte bu güç Türk milletinin kolektif ruhu ve şuurundan başka bir şey değildir.

“Karşı dağlarda tutuşmuş gibi gül bahçeleri, / Koyu bir kırmızılık gökten ayırmakta yeri.” dizelerinde şair, bayram sabahının doğa manzarasını etkileyici bir tasvirle anlatmaktadır. Ufukta görülen kızılık, karşı dağlardaki gül bahçelerinin alev almış gibi görünmesine yol açmaktadır. Hafif rüzgârla hareket eden kırmızı tonlar, ateşi andıran canlı bir görüntü oluştururken; gökyüzünü yerden ayıran koyu kırmızılık ise güneşin doğuşunu ve şafak vaktinin huzurlu atmosferini çağrıştırmaktadır. Böylece şair, sabahın manevi coşkusunu tabiatın renkleriyle birleştirerek bayram sabahına estetik ve kutsal bir hava kazandırmaktadır.

Şiirin geri kalan beyitleri ise, şu şekilde açıklanabilir: Burada bayram namazlarının bitişinde bayramı kutlamak için atılan toplar söz konusudur. Bu toplar aslında bayramı kutlamak toparıdır ama şair, bunların kendisinde uyandırdığı çağrışımla tarihteki büyük Türk zaferlerini kutlayan fetih hatırlar. Şairde bayramı kutlayan toparla zaferleri kutlayan topar âdeta özdeşleşir.

Türkiye’nin her şehrinde aynı anda atılan bayram kutlama toparı âdeta birbirine seslenmektedir. Bu, bütün İslam âleminde ve bütün Türk milletini her Şehrinde aynı heyecanın ve aynı ruhun terennüm etmesinin bir ifadesidir.

Şiirin Dil ve Üslubu

Yahya Kemal Beyatlı, Süleymaniye’de Bayram Sabahı adlı şiirinde dil ve üslup bakımından klasik Türk şiiri geleneği ile modern şiir anlayışını başarılı bir şekilde birleştirmiştir. Şiirde kullanılan dil, Osmanlı Türkçesinin estetik imkânlarından yararlanan ağır ve sanatlı bir özellik göstermektedir. “mehâbet”, “uhrevî”, “tekbîr”, “mâbed”, “vecd”, “serdâr” ve “nefer” gibi kelimeler, şiirin tarihî ve dinî atmosferini güçlendiren önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte şair, ağır sayılabilecek kelime kadrosuna rağmen ahenkli söyleyiş ve güçlü imgeler sayesinde şiirin estetik bütünlüğünü korumayı başarmıştır.

Şiirin üslubunda lirizm, epik söyleyiş ve metafizik duyarlılık iç içe geçmiş durumdadır. Bayram sabahının manevi atmosferi lirik bir anlatımla sunulurken, Türk milletinin tarihî geçmişi ve fetih ruhu epik bir söyleyişle ifade edilmektedir. Özellikle Malazgirt Meydan Muharebesi’nden itibaren devam eden tarihî sürekliliğe yapılan göndermeler, şiire millî ve destansı bir karakter kazandırmaktadır. Bunun yanında yaşayanlarla ölmüşlerin aynı manevi atmosferde birleşmesi düşüncesi, şiirin metafizik yönünü güçlendirmektedir.

Yahya Kemal, şiirde tasvir ve imge kullanımına büyük önem vermiştir. Bayram sabahının ışığı, tekbir sesleri, caminin mimarî ihtişamı ve şafak manzaraları güçlü görsel ve işitsel unsurlarla yansıtılmıştır. “Hava boydan boya binlerce hayaletle dolu” veya “Karşı dağlarda tutuşmuş gibi gül bahçeleri” gibi dizelerde görüldüğü üzere şair, sembolik ve çağrışıma açık imgeler aracılığıyla

okuyucunun hayal dünyasını zenginleştirmektedir. Ayrıca şiirde ses tekrarları, ritmik yapı ve iç ahenk dikkat çekmektedir. Tekbir seslerinin dalga dalga yayılan etkisi, şiirin musikî yönünü ön plana çıkarmaktadır.

Şiirin anlatımında tarih, din, mimari ve millet kavramları birbirinden ayrılmadan bütüncül bir yapı içerisinde sunulmuştur. Süleymaniye Camii yalnızca fizikî bir mekân değil; Türk-İslam medeniyetinin ruhunu temsil eden sembolik bir merkez hâline getirilmiştir. Bu yönüyle şiirin dili ve üslubu, Yahya Kemal'in "kökü mazide olan atı" anlayışını yansıtan estetik ve düşünsel bir bütünlük taşımaktadır.

Vezin: "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" isimli şiirde, Beyatlı, aruzun "Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün" veznini kullanmıştır.

Sonuç

Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirlerinde bayram teması, yalnızca dinî bir sevinç ve ibadet zamanı olarak değil; milletin tarihî hafızasını, kültürel sürekliliğini ve ortak ruhunu yaşatan güçlü bir medeniyet unsuru olarak ele alınmıştır. Şair, bayramı geçmiş ile bugün arasında manevi bir köprü şeklinde değerlendirerek Türk milletinin tarih boyunca oluşturduğu ortak değerleri estetik bir söyleyişle şiire taşımıştır. Bu yönüyle Yahya Kemal'in bayram anlayışı, bireysel duyguların ötesine geçen toplumsal ve metafizik bir anlam taşımaktadır.

Özellikle Süleymaniye'de Bayram Sabahı şiiri, şairin tarih, din, millet, mimari ve musikî unsurlarını bir araya getirdiği en önemli eserlerinden biridir. Şiirde Süleymaniye Camii, yalnızca bir ibadet mekânı değil; Türk-İslam medeniyetinin tarihî ihtişamını, manevi derinliğini ve kolektif şuurunu temsil eden kutsal bir sembol hâline gelmiştir. Bayram sabahında camide toplanan cemaat, Yahya Kemal'in bakış açısında yalnız yaşayan insanlardan ibaret değildir; Malazgirt Meydan Muharebesi'nden itibaren bu medeniyeti kuran ecdadın ruhları da aynı manevi atmosfer içerisinde hissedilmektedir. Böylece şiirde zaman kavramı ortadan kalkmakta, geçmiş ile bugün aynı ruh etrafında birleşmektedir.

Şairin şiirde kullandığı tekbir sesleri, ezanlar, mimarî unsurlar ve tarihî çağrışımlar, milletin ortak hafızasını canlı tutan semboller olarak dikkat çekmektedir. "Nefer esvaplı biri" imgesiyle somutlaşan kolektif ruh, Türk milletinin asırlardır sürdürdüğü inanç, fedakârlık ve medeniyet anlayışının temsilcisi durumundadır. Bu nedenle şiirde bayram, yalnızca dinî bir coşku değil; aynı zamanda millî birlik, tarih bilinci ve kültürel aidiyetin yeniden hissedildiği kutsal bir zaman dilimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak Yahya Kemal Beyatlı, bayram temasını estetik, tarihî ve metafizik boyutlarıyla ele alarak Türk şiirinde özgün bir medeniyet tasavvuru ortaya koymuştur. Özellikle “Süleymaniye’de Bayram Sabahı” şiiri, Türk milletinin ortak hafızasını, İslam medeniyetine bağlılığını ve kültürel sürekliliğini güçlü bir şiir diliyle ifade eden önemli eserlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

Kaynakça

1. Aktaş, Şerif, (1996). *Yenileşme Dönemi Türk Şiiri ve Antolojisi 1*, 1.baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.
2. Beyatlı, Yahya Kemal, (1973). *Çocukluğum, Gençliğim, Siyasi Ve Edebi Hatıralarım*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.
3. Beyatlı, Yahya Kemal, (2008). *Kendi Gök Kubbemiz*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.
4. Hasan, Ali Hussein, (2025). *Dadaoğlu Şiirlerinde Aşık Edebiyatı Nazım Biçimleri*, Lark Dergisi, Cilt 17 (1) , Bölüm 1, 774-793, DOI: <https://doi.org/10.31185/lark.3834>
5. Enginün, İnci, (2013). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
6. Kaplan, Mehmet, (2004). *Şiir Tahlilleri 1*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
7. Okay, Orhan, (2011). *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
8. Tanpınar, Ahmet Hamdi, (2001). *Yahya Kemal Beyatlı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

References

1. Aktaş, Şerif, (1996). *Turkish Poetry of the Renewal Period and Anthology 1*, 1st edition, Akçağ Publications, Ankara.
2. Beyatlı, Yahya Kemal, (1973). *My Childhood, Youth, Political and Literary Memories*, Istanbul Conquest Society Publications.
3. Beyatlı, Yahya Kemal, (2008). *Our Own Sky*, Istanbul Conquest Society Publications.
4. Hasan, Ali Hussein, (2025). *The Poetic Structures in The Literature of Love in The Poems of Dadaloğlu*, Lark Journal, Volume 17 (1) , Chapter 1, 774-793, DOI: <https://doi.org/10.31185/lark.3834>
5. Enginün, İnci, (2013). *Turkish Literature of the Republican Period*, İstanbul: Dergâh Publications.
6. Kaplan, Mehmet, (2004). *Poetry Analyses 1*, İstanbul: Dergâh Publications.
7. Okay, O. (2011). *Turkish Literature of the Westernization Period*, İstanbul: Dergâh Publications.
8. Tanpınar, Ahmet Hamdi, (2001). *Yahya Kemal Beyatlı*, İstanbul: Dergâh Publications.